СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS SECTION I.

Рік LIV. Ч. 48. Ню Йорк і Джерзі Сіти, субота, 9. березня 1946. No. 48. New York and Jersey City, Satu March 9, 1946. Vol. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи”: BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

СОВЄТИ, НЕ ЗАБИРАЮЧИСЬ З ІРАНУ, НЕ ДОТРИМАЛИ СЛОВА

Дипльоматичний представник Злучених Держав у Москві, Джордж Ф. Кінен, вручив совєтському урядови ноту, в якій департамент стейту закидає, що совєтський уряд зломив слово, не забираючи совєтських військ з Ірану до дня 2. березня 1946. До цього Совєти зобовязались договором з Британією і Іраном з 29. січня 1942, а теж Тегеранською Деклярацією з 1. грудня 1943. Нота висказує надію, що совєтські війська будуть вицофані з Ірану безпроволочно. З Москви звідомляють, що іранський премієр, Агмед Ґхавам, відїхав по 16 днях безуспішних дискусій до Ірану з вірою, що совєтсько-іранський спір буде полагоджений.

САМОГУБСТА УКРАЇНЦІВ У ПРАЗІ.

Досі відомо, що з приходом совєтських військ до Праги покінчили себегубством такі українські особи: Евген Вировий, Наталка Козицька, Одарка Слюсаренко. Положення тих, що остали живими і зустрілись з совєтською владою — трагічне. По тих, що вивезли і слід пропав, а решта знайшлася у крайній нужді.

АДАМ ПРОТЕСТУЄ І „ВИЯСНЯЄ”.

Москвофільська, філядельфійська „Правда” помістила письмо, яке вислав „карпаторусский архієпископ” Адам (родом з Підкаміня к. Рогатина, син греко-кат. священика) до журналу „Тайм” в обороні московського патріярха Алексія і совєтської влади. Журнал цей, обговорюючи енцикліку Пія XII. про Унію, згадав за насильне перетягання греко-кат. парохій в Західній Україні на російське православія. Адам твердить, що те, що громади переходять під владу московського патріярха, не діється наслідком аґітації й пропаґанди патріярха чи насилля совєтської влади, але є „цілковито правдивим історичним процесом”. А далі, що за злукою „з православієм як русскою вірою” заявилися „три представники і високі церковні достойники” трьох уніятських дієцезій. „Алексій, патріярх московський і всеї Руси” говорить до „свого рідного народу”, як навертає його „на лоно Матери Церкви”, пише Адам. Всьо інше є „клевета” і проти неї він протестує і просить, щоб журнал цей протест помістив. Покищо не видно, щоб „Тайм” помістив ту „відповідь”.

ПРОТИ ТЕГЕРАНУ, ЯЛТИ І ТІТА.

Дня 9. лютого 1946 р. відбулись в Шікаґо наради представників Сербської Православної Дієцезії в Злучених Державах і Канаді, Сербської Краєвої Федерації й Сербської Ради Краєвої Оборони, які рішили видати Проклямацію, якою заявились від імени членства за американську конституцію та ідеольогію, враз з Атлантійським Чартером, а проти тайних договорів і зобовязань, які повзято в Тегерані й Ялті, а які противні ідеалам американської демократії. Далі запротестовано проти всякої угодовости супроти тоталітаризмів, терору і невільництва, що є практиковані в східній і полуднево-східній Европі, зокрема в Югославії під режімом Йосипа Броз-Тіта. А теж і проти такої політики, що „визнає бандита, хоч не погоджується з його бандитськими ділами”. Проклямація бере в оборону скитальців і домагається, щоб їм видавано картки ідентичности як бездержавним особам. Теж вимагається від американського уряду признання певної квоти для візду до Америки чи іншого свободолюбного краю сербських скитальців і сиріт та бувших полонених, щоб їх таким чином вратувати від концентраційних таборів Тіта і смерти. Теж протестується проти релігійних переслідувань в Югославії, конфіскати церковного майна та запроторення до вязниць церковних провідників і поширювання безбожництва в Югославії. Першим, що підписав ту проклямацію є сербський православний єпископ Діонізій.

РУЗВЕЛТ МИРНИЙ, АЛЕ НЕ ТРУМАН!

Большевицькі У. Щ. Вісті з 6. березня б. р. пишуть: „Політика Бирнса, Трумана, Банденберґа — не є політикою продовжування мирних відносин... не є продовженням політики Рузвелта”.

ПРОТИ РОСІЇ.

„Атомові морські маневри”, що їх заповіджено, будуть звернені проти Росії, а влаштовується їх, щоби залякати Совєтський Союз. Таке говорив конґресмен Джан Кофі на вічу в Купер Юніон, влаштованім червоними для протесту проти приїзду ген. Деникина до Америки. На вічу здорово побито Артура Леована з Бронксу, що протестував проти запропонованої резолюції.

СОВЄТИ ДОМАГАЮТЬСЯ ВІД ТУРЕЧЧИНИ КАРСУ І АРДАГАНУ

Совєтський уряд повідомив Туреччину, а теж і Злучені Держави і Велику Британію, що Совєти того переконання, що Карс і Ардаган повинні бути повернуті Росії. Отсе домагання Совєтів було вже висказане кількома наворотами передше. Інакше Совєти не заключать з Туреччиною союзу, за який вона старається. У Вашингтоні ніхто не сумнівається, що якщоб Совєти хотіли забрати ті території силою, то це означалоб війну. Карс і Ардаган це гористі території, що мають стратеґічне значіння. Совєти надіються, що там є джерела нафти.

УКРАЇНСЬКІ КАРДИНАЛИ.

„Ди Теблет”, Лондон 16. лютого 1946. описує трагічне положення католицької церкви в Совєтах, а зокрема в Галичині й в Карпатській Україні, а в іншому місці згадує, які були кардинали східнього обряду, між якими вичисляє таких українців: київського митрополита Ісидора, та львівських митрополитів Михайла Левицького і Сильвестра Сембратовича. І додає, що „папа Пій XII. був трагічно спинений піти слідом Льва XIII.”, себто знов іменувати львівського митрополита кардиналом, бо митрополит Сліпий, що займав це становище помер нагло тому місяць чи два в тюрмі в Києві.

З ВИБОРІВ В УКРАЇНІ.

„Московська „Правда”, що тепер надійшла, заповнена відомостями про виборчу аґітацію у Совєтах. Теж і в Україні. Ось зразки:

З Києва звідомляють що писателі України виставили кандидатом до Верховного Совєту: Сталіна, Молотова, Хрущева, Мікояна, Андреєва. Передвиборчу промову виголосив поет Максим Рильський, читаючи свого вірша про „першого кандидата”, себто Сталіна. Імя Сталіна, кажеться у вірші, це „наш прапор і наш заповіт”, це „сонце, що оживляє світ”. Сталін „у бурю він воїн, в миру трудівник, над книгою вчений і скрізь большовик” і тому „він перший із перших у нас кандидат”.

З Ужгороду пишуть, що всюди в Карпатській Україні ставлять кандидатом до Верховного Совєту „творця найдемократичнішої у світі конституції” і „найліпшого приятеля карпатських українців — великого Сталіна”.

З Харкова звідомляють, що на заводі Кірова поставлено кандидатом до Верховного Совєту „великого Сталіна” і „любимого вождя, батька і учителя”, що „з ним наші серця, наші чувства”.

З Станиславівщини „війська, трудящі й організації” вибрали кандидаткою до Совєту Національностей Анну Григорієвну Гоголь.

В Києві став кандидатом до Верховного Совєту Никита Сергієвич Хрущев як „вірний ученик і співпрацівник Сталіна”.

З Львова оголошують кандидатами до Верховного Совєту героя Совєтського Союзу Івана Степановича Конєва і ген. М. М. Попова, командуючого військами львівської округи. Згадуються ще такі кандидати: А. Е. Корнійчук до Верховного Совєту, поставлений колхозом ім. Калініна в Київській області, а до Совєту Національностей П. Г. Тичина і С. В. Стефаник з львівського університету.

ХТО Є „ІНШІ ДЕРЖАВИ?”

Маршал Родіон Малиновський, командант совєтських військ в Манджурії, заявив, що Росія і Китай були би „справжніми приятелями”, якби в це не вмішувались „інші”, що то „мають повно золота у кишенях”. Точно тих „інших” не назвав. Та легко догадатись, кого він мав на думці.

ДІМ КУЛЬТУРИ У ЛЬВОВІ.

По совєтським зразкам відкрито теж і у Львові „дім культури працівників літератури і мистецтва”. Отже дім є, але ще треба: справжньої культури і справжнього мистецтва.

ПАВЛЕНКО І МАКСИМЕНКО.

Обидва на Сибірі. Обидва каменярі. Семен Максименко, стахановець, осягнув рекорд у роботі, а тепер, як пише „Правда”, Яків Павленко що повернув з війська побив цей рекорд. Це так з радости, що ідуть вибори до Верховного Совєту...

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС.

Київська Академія Наук УРСР видала під керівництвом академіка Л е о н і д а Бухаловського „Підручник нового українського правопису” у тиражі одного міліона примірників. Вартувалоб побачити, скільки в ньому нових московських впливів в напрямі „возединенія” з „братньою мовою”.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПРЕЗИДЕНТ ПРО МОЛОДЬ

У своїй промові про боротьбу з нещастям, що грозить світови упадком, виголошеній до Федеральної Ради Церков Христа в Америці, звернув президент Труман особливу увагу на моральне відродження нашої молоді, з якої має вийти будучий провід нації. Згадуючи про молодече проступництво, президент вказав на причини: вина самих хлопців і дівчат; а далі ненормальности, що їх викликує війна, головно те, що не було батьків і матерей у дома, бо на війні, чи при роботі в военній промисловости, чи в бизнесі.

За ті недомагання, казав президент, платимо тепер дуже дорого. Платимо за те, що не припильнували якслід своїх дітей у віці, коли формувався їхній світогляд.

Молодь, казав президент, потребує нині доконче морального піднесення. Звертаючись до Церков, як ідо родичів, і нагадуючи їм обовязок відповідальности за ці діти, президент просить їх взятися тепер енергійно за працю над піднесенням морального уровеня нашої молоді.

Це є найбільша праця, яка нині стоїть перед Америкою, каже президент.

Як це: проти тиранії й з Сталіном?

Винстон Чорчил, бувший британський премієр, виголосив на американській землі, в присутности президента Злучених Держав, промову, яка вказує, що хоч світ узявся за будову „святині миру", себто Организації Обєднаних Держав, то так-є, що він живе на многих просторах під тиранією, а в загальному — під загрозою вибуху нової війни.

І це властиво головно через людину, для якої Чорчил має багацько подиву і поваги як свого военного товариша. Це через — Сталіна.

Куди Росія прямує? До чого змагає її міжнародня комуністична пропаґанда? — питає Чорчил, обговорюючи с о в є т с ь к у сферу впливів в Европі, від Балтику до Адрійського моря, її комунізовання Німеччини, чи її політику в Манджурії. Всюди поза по анґлійськи говорячими краями, каже Чорчил, комуністична пята колюмна працює обєднано і під проводом одного центру, Москви, а проти християнської цивілізації. Всюди, куди засягає сфера советських впливів, нема ніякої свободи, ніякої демократії; там є тільки тиранія. І це є та страшна тінь, що спала нині на світ, що прагне свободи і спокою.

Та проте, хоч є так зле, і хоч у стільки краях є порядки якраз противні тому, за що велася війна, і хоч не знати, які дальші пляни Советської Росії, Чорчил вірить, що до нової війни не мусить прийти, якщо ми завчасу отворимо очі й побачивши загрозу війни будемо пробувати лиху зарадити.

Ось ту зараду добачує Чорчил в першу чергу у такій тісній дружбі між Злученими Державами ґ Великою Британією, що виявилаб себе у тісному мілітарному союзови, що обіймав би всі по англійськи говорячі краї, бази, фльоту, летунство і т. п. Ось так, каже Чорчил, була би створена та великанська сила, яка цілком певно заставилаб Сталіна призадуматись над нею. А Сталінови, твердить Чорчил, ніщо так не імпонує як сила; вона одинока має на нього вплив.

Така спілка, каже Чорчил, булаб найкращою ґарантією, що вдержиться Орґанізація Обеднаних Держав. Вона булаб для усіх народів ґарантією, що вони можуть міняти конституційним способом, вільними виборами і тайним голосуванням форму своєї влади, що буде забеспечена у них свобода слова і преси, щобуде забеспечене судівництво перед насиллям екзекутивної влади чи партії, що буде пошанована людська гідність. І це в кожному краю, в кожній хаті. Ось таке заповідає цілому світови, каже Чорчил, американсько - британська спілка. А історія та традиция обидвох країн може бути найкращою ґарантією, що так дійсно буде.

Усе це, як виглядає, є неначе визовом тій тиранії, що її несе з собою інша „спілка", себто та, яку розбудовує Сталін, яку готують світови ті, що сидять у Кремлю. Певно, теж і Кремль міг би згуртувати свободою слов'янський світ і той, що довкола нього. І він дійсно це робить, тільки не при допомозі тих свобід, що їх згадав Чорчил, а при допомозі тиранії, що є протиставленням того порядку, який повинен би тепер у світі повстати.

Щож хотів Чорчил ось тою промовою осягнути?

На те відповідають так: Заставити Сталіна застановитися і змінити свою політику.

Яку політику?

На те ясно не відповідають. Мабуть головно політику дальшої агресії. І як він це зробить, то залишать його у спокою. Та це означає, що він буде міг далі спокійно гнобити ті краї і народи, що вже є під ним. Це буде вважатись за нутрішню справу Совєтів, згл. нутрішню справу тих нещасних народів, що їх загнано в ярмо Кремлю. Тому для українського народу — промова Чорчила не є потішаюча. Бо війни з Сталіном ніхто з нас не хоче. Так якжеж тоді заставити Сталіна припинити тиранію в Україні? А те, щоби бути в якнайтіснішій спілці з Британією, є вже в Америці, як нам здається, давно вирішеною справою. Це природне. Але як облекшити долю мученим Сталіном міліонам, на те не видно наразі відповіди. Навіть тоді, якби повстав той так дуже потрібний сильний союз Злучених Держав з Британією, який запроєктував Чорчил. Бо булаб свобода у тому союзі, а в „советському союзі" булаб далі тюрма і недоля.

АЛЕКСІЙ ВЕРТАЄ У СОВЄТИ.

Архієпископ Алексій що прибув з Москви до Злучених Держав як представник патріярха Алексія, щоб „возєднати" Російську Православну Церкву в Америці з „Церквою Матірю", має відїхати на днях до Росії, не осягнувши своєї цілі. Проти нього, як пишуть, були висилані протести до департаменту стейту, щоб його негайно видалити, бо їздить по православних парохіях і аґітує за те, щоб вони виявляли льояльність советській владі й московському патріярхови. Теж пишуть, що до Америки має прибути з Швайцарії православний митрополит Анастазій, представник Заграничного Архієрейського Російського Синоду (Карловацького). Має побоюватись, що його в Европі видадуть Совєтам. Новое Русское Слово пише, що він мав благословити козаків ген. Власова і слати привіти Гітлерови.

НАЙДОСТОЙНІШИЙ...

„Кандидатом литовського народу до Верховного Совету став, пише московська „Правда", „найдостойніший з достойних", себто Сталін.

СПРОСТОВАННЯ.

Жертви в сумі $3,000, які одержав Зл. У. А. Д. Комітет, а про які була подана вчера новинка, походять від Українського Военного Реліфу з Дітройту.

СТАТТЯ ПРО ШЕВЧЕНКА.

Статтю „Шевченко — український ґеній", яка була поміщена в попередному числі, написав М. Махнівський. У заголовку видруковано помилково знак запиту.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ